

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2021r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Katarzyna Antoniak
Protokolant	sekr. sąd. Monika Świątek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 stycznia 2021r. w S.

sprawy z powództwa S. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w W.

o uchylenie kary dyscyplinarnej

I. uchyła karę dyscyplinarną nagany wymierzoną powodowi S. M. orzeczeniem (...) Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...)2019r. utrzymanym w mocy orzeczeniem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z (...)

II. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa - Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w W. na rzecz powoda S. M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt: IV P 9/19 UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wpłynął pozew S. M. reprezentowanego przez pełnomocnika skierowany przeciwko Skarbowi Państwa – Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w W. reprezentowanemu przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., w którym powód wniósł o uchylenie kary dyscyplinarnej nagany orzeczonej wobec niego orzeczeniem (...)Dyrektora Zakładu Karnego w S. z(...) utrzymanej w mocy orzeczeniem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z (...) a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu wskazano m.in., że powód pracuje w Zakładzie Karnym w S. nieprzerwanie od (...)na stanowisku młodszego psychologa działu penitencjarnego jako funkcjonariusz Służby Więziennej. W dniu (...) powód odmówił wykonania polecenia wydanego mu przez porucznika S. J. kierownika działu penitencjarnego pełnienia służby w dniu (...)w dziale ochrony Zakładu Karnego w S.. Na skutek powyższego Dyrektor Zakładu Karnego w S. postanowieniem z (...)wszczył wobec powoda postępowanie dyscyplinarne w sprawie odmowy wykonania przez powoda polecenia służbowego pełnienia w dniu (...)służby w dziale ochrony ,tj. o czyn z art.230 ust.3 pkt 1 ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej. Po przeprowadzeniu tego postępowania, orzeczeniem (...) Dyrektor Zakładu Karnego w S. wymierzył powodowi karę dyscyplinarną nagany. Odwołanie wniesione przez powoda od tego orzeczenia do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. nie zostało uwzględnione i orzeczeniem z (...)Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie. Obaj przełożeni dyscyplinarnie nie uwzględnili argumentacji powoda i stwierdzili, że odmawiając wykonania polecenia służbowego wydanego powodowi przez przełożonego pełnienia w dniu (...) służby w dziale ochrony powód dopuścił

się przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej. Powód nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Zgodnie bowiem z art.230 ust.2 ustawy o Służbie Więziennej naruszenie dyscypliny służbowej stanowi czyn funkcjonariusza popełniony umyślnie lub nieumyślnie polegający na naruszeniu dobrego imienia służby lub na przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa lub rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych. Tymczasem powód nie dopuścił się naruszenia dyscypliny służbowej, gdyż odmawiając wykonania polecenia, nie naruszył dobrego imienia służby, nie zaniechał wykonania obowiązku wynikającego z przepisów prawa, ani nie zaniechał wykonania polecenia zgodnego z prawem. Polecenie wydane powodowi w dniu (...)było nieuzasadnione oraz wydane zostało bez podstawy prawnej. Powód odmówił wykonania pracy jako strażnik w dziale ochrony, gdyż nie miał obowiązku wykonywania takiej pracy, a to dlatego, że obowiązek taki nie wynika z przepisów prawa. Zakres czynności powoda jako młodszego psychologa działu penitencjarnego określa §107 ust.1 zarządzenia nr 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z (...) i doprecyzowuje pisemny zakres czynności powoda z (...)zatwierdzony przez Dyrektora Zakładu Karnego w S.. Wśród wskazanych w nim zadań i czynności powoda jako młodszego psychologa w dziale penitencjarnym nie ma obowiązku wykonywania pracy strażnika w dziale ochrony. Zgodnie z §3 ust.7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości 14 sierpnia 2003r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych psycholog prowadzi badania psychologiczne, udziela pomocy psychologicznej oraz obejmuje skazanych odpowiednimi oddziaływaniami psychokorekcyjnymi lub terapeutycznymi. Z kolei zakres czynności funkcjonariuszy działu ochrony reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2016r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, przy czym w myśl §40 ust.1 i 3 tego rozporządzenia funkcjonariusze działu ochrony wykonują wyłącznie zadania ochronne na różnych przewidzianych w rozporządzeniu stanowiskach np. oddziałowego, doprowadzającego, spacerowego. Zakres czynności funkcjonariuszy działu ochrony zasadniczo różni się od zakresu czynności młodszego psychologa i wiąże się ze znacznie większym ryzykiem. W ocenie powoda nie istnieje akt prawny dający podstawę do wydania polecenia pełnienia służby w dziale ochrony przez młodszego psychologa z działu penitencjarnego. Niezależnie od powyższego powód zauważył, że wykonywanie służby w dziale ochrony może wpływać negatywnie na relacje powoda jako psychologa z osadzonymi jako osobami korzystającymi ze świadczonej przez powoda pomocy psychologicznej. Odmawiając wykonania polecenia pełnienia służby w dziale ochrony powód nie miał złej woli i kierował się pobudkami zasługującymi na uwzględnienie. Celem postępowania dyscyplinarnego jest zdyscyplinowanie funkcjonariusza, który narusza dyscyplinę służbową z powodu lekceważenia swoich obowiązków. W przypadku powoda nie można mówić o braku należytej staranności, rzetelności i sumienności w wykonywaniu powierzonych mu obowiązków (...)

Pozwany Skarb Państwa - Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w W. reprezentowany przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. wniósł o oddalenie powództwa (protokół rozprawy z (...)akt sprawy i protokół rozprawy z (...). poprzedzającej zamknięcie rozprawy i wydanie wyroku (...)).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód S. M. jest magistrem psychologii, o specjalności psychoterapia i terapia seksualna (dyplom ukończenia studiów k.9 części A akt osobowych powoda). Od (...)powód jest funkcjonariuszem Służby Więziennej w stopniu szeregowego na stanowisku młodszego psychologa działu penitencjarnego Zakładu Karnego w S. (akt mianowania z (...) na okres służby przygotowawczej k.6 części B akt osobowych powoda). Po okresie służby przygotowawczej, od(...) ubezpieczony zostały mianowany na stałe (akt mianowania na stałe z (...) akt osobowych powoda). Do podstawowych obowiązków powoda jako młodszego psychologa działu penitencjarnego należy prowadzenie badań psychologicznych osadzonych, udzielanie pomocy psychologicznej osadzonym oraz obejmowanie osadzonych odpowiednimi oddziaływaniami psychokorekcyjnymi lub terapeutycznymi. Szczegółowy zakres obowiązków powoda na stanowisku młodszego psychologa w dziale penitencjarnym określa pisemny zakres obowiązków (zakres obowiązków powoda z (...)akt osobowych powoda i zakres czynności powoda z (...) k.54-55 części B akt osobowych powoda). Bezpośrednim przełożonym powoda jest kierownik działu penitencjarnego S. J.. W dziale penitencjarnym obok psychologów (młodszych psychologów) zatrudnieni są wychowawcy. Podstawowym zadaniem działu penitencjarnego jest prowadzenie wobec osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności oddziaływań penitencjarnych m.in.

poprzez programy resocjalizacji i przygotowania skazanych do readaptacji społecznej, opiekę psychologiczną i oddziaływania psychokorekcyjne, prace kulturalno-oświatowe.

Powód pełni służbę w Zakładzie Karnym w S. od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 16, a ponadto niekiedy raz w tygodniu pełni dyżur od godziny 10 do 18. W dniu (...)około godziny 15.30 powód otrzymał od bezpośredniego przełożonego S. J. kierownika działu penitencjarnego polecenie pełnienia w dniu następnym ,tj. w dniu (...) służby w dziale ochrony Zakładu Karnego w S.. W odpowiedzi na powyższe powód poinformował przełożonego, że pełnienie przez niego służby na stanowisku strażnika w dziale ochrony pozostaje w sprzeczności z charakterem jego pracy na stanowisku psychologa, gdyż może utrudniać kontakt z osadzonymi, którym powinien świadczyć pomoc psychologiczną oraz nie odpowiada jego kwalifikacjom zawodowym. Kierownik działu penitencjarnego poinformował powoda, że potrzeba pracy w dziale ochrony dotyczy wszystkich funkcjonariuszy i jest odgórnym poleceniem. Rano następnego dnia ,tj. w dniu (...) powód spotkał się z Dyrektorem Zakładu Karnego w S. M. S., któremu przedstawił te same argumenty, jakie dzień wcześniej podał swojemu kierownikowi. Dyrektor Zakładu Karnego przekazał powodowi, że potrzeba pełnienia służby w dziale ochrony wynika z potrzeby zapewnienia porządku w zakładzie karnym, a konieczność wykonywania czynności w dziale ochrony przez funkcjonariuszy z innych działów wynika z braków kadrowych w dziale ochrony i dużej ilości nadgodzin w tym dziale. Rozmowa powoda z Dyrektorem Zakładu Karnego nie zakończyła się konkretnymi ustaleniami. Dyrektor wskazał powodowi, że w ciągu kilku dni zastanowi się nad kwestiami poruszonymi przez powoda. Powód w dniu (...)nie pełnił służby w dziale ochrony, pracował w swoim dziale i wykonywał obowiązki młodszego psychologa. Do pracy w dziale ochrony w tym dniu oddelegowany został inny funkcjonariusz działu penitencjarnego. Wobec treści rozmowy z Dyrektorem Zakładu Karnego, który wskazał powodowi, że w ciągu kilku dni zastanowi się nad sprawą, powód odstąpił od sporządzenia notatki służbowej co do powodów odmowy wykonania polecenia, o co wniósł kierownik działu penitencjarnego w trakcie rozmowy z powodem w dniu (...) (zeznania świadków: S. J. k.118v-119 akt sprawy, M. S. k.169v-170v akt sprawy, zeznania powoda k.354 i k.115v-116v akt sprawy).

Kilka dni po opisanym zajściu kierownik działu penitencjarnego S. J. sporządził notatkę służbową adresując ją do Dyrektora Zakładu Karnego w S., w której wskazał, że w dniu (...)powód odmówił wykonania wydanego mu przez niego polecenia pełnienia w dniu (...)służby w dziale ochrony (notatka służbowa z (...)k.1 akt postępowania dyscyplinarnego). Po otrzymaniu powyższej notatki, postanowieniem z (...) Dyrektor Zakładu Karnego wszczął przeciwko powodowi postępowanie dyscyplinarne stawiając mu zarzut tego, że w dniu (...) odmówił wykonania polecenia służbowego wydanego przez kierownika działu penitencjarnego por. S. J., dotyczącego pełnienia służby w dziale ochrony w dniu (...) czym naruszył przepis art.230 ust.3 pkt 1 ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej ,tj. odmowa wykonania polecenia przełożonego (postanowienie(...)Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...) o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec powoda k.2 akt postępowania dyscyplinarnego).

Po przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego, orzeczeniem nr (...) Dyrektor Zakładu Karnego w S. orzekł o wymierzeniu powodowi za opisane wyżej przewinienie dyscyplinarne, kary dyscyplinarnej nagany wskazanej w art.232 pkt 1 ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej (orzeczenie (...) Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...)o wymierzeniu powodowi kary dyscyplinarnej k.91-93 akt postępowania dyscyplinarnego).

Na skutek odwołania powoda od powyższego orzeczenia Dyrektora Zakładu Karnego w S. do przełożonego dyscyplinarnego wyższego stopnia ,tj. do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., w którym to odwołaniu powód zarzucił brak podstaw prawnych do wydania mu polecenia wykonywania służby w dziale ochrony, w którym nie pełni stałej służby i do której nie jest przeszkolony, a także której wykonywanie pozostawałoby w sprzeczności z jego kwalifikacjami zawodowymi i prowadziłoby do naruszenia właściwych relacji między nim jako psychologiem a skazanymi (odwołanie powoda od orzeczenia Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...) k.94-97 akt postępowania dyscyplinarnego), Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. orzeczeniem z (...)wydanym w postępowaniu odwoławczym zaskarżone orzeczenie Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...) utrzymał w mocy (orzeczenie Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z (...)wydane w postępowaniu odwoławczym - w aktach postępowania dyscyplinarnego).

Sytuacja kadrowa w dziale ochrony Zakładu Karnego w S. ,tj. wakaty na stanowiskach, nieobecności funkcjonariuszy wynikające ze zwolnień lekarskich, i dni wolnych skutkują dużą ilością nadgodzin wypracowywanych przez funkcjonariuszy tego działu. W związku z taką sytuacją w dziale ochrony, od kilku lat (od około (...)) na skutek odgórnych poleceń przełożonych, Dyrektor Zakładu Karnego polecił delegowanie do pełnienia bieżącej służby w dziale ochrony funkcjonariuszy z innych działów Zakładu Karnego m.in. z działu kadr, działu ewidencji, działu kwatermistrzowskiego, działu penitencjarnego. W ramach powyższego co miesiąc opracowywany był grafik pełnienia dyżurów w dziale ochrony. Grafik ten sporządzał kierownik działu ochrony w porozumieniu z kierownikami innych komórek organizacyjnych, a zatwierdzał go Dyrektor Zakładu Karnego. Zgodnie z grafikiem do pełnienia służby w dziale ochrony delegowani byli również funkcjonariusze działu penitencjarnego – wychowawcy i psychologowie. Średnio raz – dwa razy w miesiącu funkcjonariusz spoza działu ochrony był delegowany do pełnienia służby w dziale ochrony. W dniu pełnienia służby w dziale ochrony, dany funkcjonariusz miał obowiązek zgłosić się do dowódcy zmiany w dziale ochrony, gdzie dowiadywał się na jakim stanowisku ma pełnić służbę w danym dniu i po zapoznaniu się z instrukcją stanowiskową przystępował do służby w dziale ochrony. Funkcjonariusze spoza działu ochrony pełniący służbę w dziale ochrony kierowani byli najczęściej do służby na stanowisku: pomocnika oddziałowego, spacerowego, doprowadzającego. Do obowiązków funkcjonariusza pełniącego służbę na stanowisku doprowadzającego należy doprowadzanie skazanego lub grupy skazanych z jednego punktu w zakładzie karnym do innego punktu np. na spacer, na widzenia, do ambulatorium. Czynności te wiążą się niekiedy z koniecznością przeprowadzania kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej osadzonego powracającego np. z widzenia. Kontrola osobista wymaga przeprowadzenia oględzin ciała osadzonego, w tym okolic intymnych. Doprowadzenie osadzonych w grupie nie przekraczającej 50 osób wykonywane jest przez jednego funkcjonariusza działu ochrony, w przypadku gdy grupa osadzonych przekracza 50 osób czynności te są nadzorowane przez dwóch funkcjonariuszy na stanowiskach dozoru (zeznania świadków: L. S. (...) akt sprawy, S. J. (...) akt sprawy, K. S. (...) akt sprawy, P. K. (...) akt sprawy, K. Ł. (...)akt sprawy, D. S. (...) akt sprawy, M. G. (...)akt sprawy, P. W. (...) akt sprawy, R. C. (...) akt sprawy, A. C. (...) akt sprawy, S. K. (...) akt sprawy, P. N. (...) akt sprawy, G. K. (...) akt sprawy, K. P. (...)akt sprawy, L. W. (...) akt sprawy, A. W. (...)akt sprawy, T. S. (...)akt sprawy).

Grafik służby w dziale ochrony na dzień(...)przewidywał pełnienie służby w tym dziale przez dwóch wychowawców działu penitencjarnego ,tj. S. D. (1) i E. W.. S. D. (2) poprosił kierownika swojego działu ,tj. kierownika działu penitencjarnego, aby zwolnił go z pełnienia służby w dziale ochrony w dniu (...), gdyż miał do przygotowania oceny osadzonych i wnioski dotyczące udzielenia przepustek lub skierowania osadzonych do pracy na zewnątrz zakładu karnego. Kierownik działu penitencjarnego uwzględnił prośbę S. D. (1) i w miejsce tego funkcjonariusza, pełnienie służby w dziale ochrony w dniu (...),poleciał powodowi S. M. - vide: wcześniejsze ustalenia (zeznania świadka S. J. (...) akt sprawy). W dniach (...)powód jako młodszy psycholog działu penitencjarnego zastępował nieobecnego w pracy starszego psychologa E. S. (zgodnie z zakresem czynności). W dniu (...)a zatem w dniu, w którym otrzymał polecenie pełnienia nazajutrz służby w dziale ochrony, powód miał pod opieką jako psycholog w dziale penitencjarnym około 382 osadzonych. Dzień później ,tj. w dniu (...)powód pełniąc służbę w dziale penitencjarnym miał pod opieką taką samą liczbę osadzonych, w tym sześciu osadzonych z Kartą Osadzonego Zagrożonego Samobójstwem. W tym dniu powód przeprowadził siedem rozmów psychologicznych (pismo Dyrektora Zakładu Karnego w S. z (...)akt sprawy, zeznania powoda (...) akt sprawy).

Służba funkcjonariuszy działu penitencjarnego ,tj. wychowawców i psychologów pełniona w dziale ochrony na stanowiskach pomocnik oddziałowego, czy doprowadzającego wpływa negatywnie na pracę wychowawców i psychologów w ramach działu penitencjarnego. Osadzeni widząc wychowawców czy psychologów w roli strażników w umundurowaniu komentowali to twierdząc, że funkcjonariusze ci zostali zdegradowani, „podpadli” przełożonym. Fakt przeprowadzenia przez wychowawcę lub psychologa kontroli osobistej osadzonego utrudniał następnie prowadzenie przez takiego wychowawcę lub psychologa rozmowy wychowawczej i odpowiednio rozmowy psychologicznej z osadzonym. Zdarzyło się, że osadzony stwierdził wobec psychologa, że skoro jest strażnikiem to nie będzie przychodził do tej osoby jako do psychologa. Bywają sytuacje, w których wychowawca lub psycholog pełniący służbę w dziale ochrony w trakcie dnia był proszony do działu penitencjarnego w celu załatwienia pilnej sprawy w dziale penitencjarnym, po czym wracał do pełnienia obowiązków strażnika w dziale ochrony. Wychowawcy i psychologowie

delegowani do służby w dziale ochrony pełnili służbę po zapoznaniu się w dniu służby w dziale ochrony z odpowiednią instrukcją stanowiskową. Niezależnie od tego każdy funkcjonariusz w okresie służby przygotowawczej uczestniczył w kilkutygodniowym szkoleniu wstępnym funkcjonariuszy Służby Więziennej. Powód uczestniczył w takim szkoleniu wstępnym w okresie od (...) w Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w K. Ośrodku (...) w S.. Ponadto zaraz po przyjęciu do służby przygotowawczej a przed skierowaniem na w/w szkolenie wstępne, w okresie od (...) powód przechodził wstępną adaptację zawodową na terenie Zakładu Karnego w S., której program obejmował różne zagadnienia z zakresu funkcjonowania zakładu karnego, w tym organizację pracy ochronnej i obowiązki funkcjonariusza pełniącego służbę m.in. na stanowisku dozoru, bramowego, spacerowego, widzeniowego, oddziałowego (zeznania świadków: P. K. (...) akt sprawy, K. L. (...) akt sprawy, M. G. (...) akt sprawy, P. W. (...) akt sprawy, A. C. (...) akt sprawy, arkusz realizacji programu wstępnej adaptacji zawodowej k.10-14 części B akt osobowych powoda i zaświadczenie o ukończeniu przez powoda szkolenia wstępnego funkcjonariuszy Służby Więziennej (...) akt osobowych powoda, zeznania powoda (...) akt sprawy).

Obok działu penitencjarnego, w którym służbę pełnią funkcjonariusze na stanowiskach psychologów, z Zakładzie Karnym w S. funkcjonuje również dział terapeutyczny (zarządzenie organizacyjne Dyrektora Zakładu Karnego w S. nr (...) z (...) akt sprawy). W dziale tym przebywają na zasadzie zamieszkiwania w nim skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub zaburzeniami umysłowymi. Do działu tego trafiają skazani po badaniach psychologicznych przeprowadzonych w ośrodkach diagnostycznych w zakładzie karnym oraz skazani, co do których obowiązek leczenia w dziale terapeutycznym orzeczono w wyroku sądu. W dziale terapeutycznym oddziaływania psychologiczne wobec przebywającym w nim skazanym są prowadzone stale, skazani systematycznie uczestniczą w określonych zajęciach, w dedykowanych im programach. Psychologowie pełniący służbę w dziale penitencjarnym świadczą pomocą psychologiczną bardziej na zasadzie interwencji, na prośbę danego skazanego (zeznania świadka O. S. (...) akt sprawy).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Roszczenie powoda S. M. o uchylenie kary dyscyplinarnej nagany okazało się uzasadnione i skutkowało uchyleniem tej kary dyscyplinarnej.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że choć funkcjonariusze Służby Więziennej wykonują swoje obowiązki w oparciu o służbowy stosunek zatrudnienia o charakterze administracyjnoprawnym, a postępowanie dyscyplinarne wobec funkcjonariuszy toczy się przed organami dyscyplinarnymi według przepisów postępowania karnego, to odwołanie funkcjonariusza od orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne przysługujące w trybie art.263 ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej do sądu, rozpoznawane jest przez sąd pracy jako sprawa cywilna, przy czym sądem właściwym rzeczowo jest sąd okręgowy, a to z uwagi na niemajątkowy charakter takiej sprawy. Ponadto stroną pozwaną w sprawie z odwołania funkcjonariusza Służby Więziennej od orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne jest Skarb Państwa – jednostka organizacyjna, której kierownik wydał orzeczenie kończące postępowanie dyscyplinarne (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 22 września 2016r. w sprawie III PZP 7/16, opublikowanej w OSNP 2017/4/37 i w wyroku z 14 czerwca 2018r. w sprawie II PK 95/17, opublikowanym w OSNP 2019/1/4).

Stosownie do powyższego stroną pozwaną w niniejszej sprawie jest Skarb Państwa – Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w W., którego kierownik ,tj. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. jako przełożony dyscyplinarny wyższego stopnia, orzeczeniem z (...)wydanym na skutek odwołania powoda od orzeczenia Dyrektora Zakładu Karnego w S. z(...)utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie o wymierzeniu powodowi kary dyscyplinarnej nagany.

Przechodząc do samego odwołania powoda wskazać należy, że analiza całokształtu okoliczności sprawy dała podstawy do uchylenia wymierzonej powodowi kary dyscyplinarnej. Przyczyną orzeczenia wobec powoda kary dyscyplinarnej było ustalenie przez organy dyscyplinarne – Dyrektora Zakładu Karnego w S., a następnie przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., że odmawiając wykonania polecenia służbowego wydanego powodowi w dniu (...)przez przełożonego S. J. pełnienia w dniu (...) służby w dziale ochrony, powód popełnił przewinienie dyscyplinarne

polegające na naruszeniu dyscypliny służbowej. Organy dyscyplinarne wskazały na regulację art.230 ust.1 ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2020r., poz.848 ze zm.), zgodnie z którą funkcjonariusz odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub za czyny sprzeczne ze złożonym ślubowaniem oraz na ustęp 3 pkt 1 powyższej regulacji, w myśl którego naruszeniem dyscypliny służbowej jest m.in. odmowa wykonania albo niewykonanie polecenia lub rozkazu przełożonego bądź organu uprawnionego na podstawie ustawy do wydawania poleceń funkcjonariuszom. Dodać należy, że ustęp 2 art.230 powyższej ustawy definiuje naruszenie dyscypliny służbowej jako czyn funkcjonariusza popełniony umyślnie lub nieumyślnie polegający na naruszeniu dobrego imienia służby lub na przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa lub rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych.

Przedstawione wyżej ustalenia Sądu pokazują, że w dniu (...) kierownik działu penitencjarnego Zakładu Karnego w S. S. J. polecił powodowi, aby w dniu (...)pełnił służbę w dziale ochrony w ramach zastępstwa innego funkcjonariusza działu penitencjarnego. Powód odmówił wykonania tego polecenia, co literalnie rzecz ujmując odpowiada dyspozycji przytoczonego wyżej art.230 ust.3 pkt 1 ustawy o Służbie Więziennej, który stanowi, że naruszeniem dyscypliny służbowej jest odmowa wykonania polecenia. Analiza okoliczności sprawy prowadzi jednak do wniosku, że odmowa wykonania polecenia przez powoda nie wynikała z niewłaściwego, lekceważącego stosunku powoda do pełnionej służby i poleceń przełożonego, a odmawiając wykonania tego polecenia powód kierował się - jak motywował to już w dniu (...)podczas rozmowy z przełożonym S. J., a następnie w dniu (...) podczas rozmowy z Dyrektorem Zakładu Karnego, a następnie w toku postępowania dyscyplinarnego i dalej w toku postępowania sądowego, brakiem podstaw prawnych do wydania funkcjonariuszowi na stanowisku młodszego psychologa w dziale penitencjarnym polecenia pełnienia służby w dziale ochrony oraz negatywnymi skutkami pełnienia takiej służby w kontekście relacji psycholog - osadzony. Kwestia podstawy prawnej wydania powodowi polecenia pełnienia służby w dziale ochrony ma istotne znaczenie w sprawie bowiem brak takiej podstawy skutkuje tym, że odmowa wykonania polecenia nie mającego podstawy prawnej nie może stanowić podstawy nałożenia na powoda kary dyscyplinarnej.

Zgodnie z art.157 ust.1 ustawy o Służbie Więziennej funkcjonariusz jest obowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem oraz przestrzegać przepisów prawa, w szczególności niniejszej ustawy i przepisów wydanych na jej podstawie, a w myśl ust.2 tej regulacji funkcjonariusz jest obowiązany odmówić wykonania polecenia przełożonego, jeżeli jego wykonanie łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Pozwany oraz Dyrektor Zakładu Karnego w S. argumentowali, że powód nie mógł odmówić wykonania polecenia, wskazując, że funkcjonariusz może odmówić wykonania polecenia tylko w dwóch przypadkach wymienionych w ustępie 2 zacytowanego przepisu ,tj. wtedy gdy wykonanie polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Zauważyć jednak należy, że w myśl powyższej regulacji funkcjonariusz nie może, ale powinien (ma obowiązek) odmówić wykonania polecenia, jeżeli jego wykonanie prowadziło do popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego. Regulacja ta dotyczy zatem obowiązku odmowy wykonania polecenia i nie można z niej wnioskować o braku prawa po stronie funkcjonariusza do odmowy wykonania polecenia również wtedy, gdy polecenie to nie znajduje podstawy w przepisach prawa lub jest niezgodne z takimi przepisami.

Przesłuchani przez Sąd liczni świadkowie w osobach funkcjonariuszy Zakładu Karnego w S., w tym Dyrektor Zakładu Karnego w S., zgodnie wskazali, że od około 2015r. do pełnienia służby w dziale ochrony kierowani są funkcjonariusze innych działów Zakładu Karnego, w tym funkcjonariusze działu penitencjarnego w osobach wychowawców i psychologów. Z zeznań świadków wynika ponadto, że przyczyną kierowania do służby w dziale ochrony funkcjonariuszy spoza tego działu jest sytuacja kadrowa w dziale ochrony, w tym wakaty i zwolnienia lekarskie funkcjonariuszy, które generują dużą liczbę nadgodzin funkcjonariuszy tego działu. Delegowanie do służby w dziale ochrony funkcjonariuszy innych działów miało zatem służyć wyeliminowaniu takich nadgodzin, przy czym bezpośredni przełożony powoda kierownik działu penitencjarnego S. J. oraz Dyrektor Zakładu Karnego w S. wskazywali, że konieczność delegowania do działu ochrony funkcjonariuszy z innych działów wynika z odgórnych poleceń przełożonych. Analizując okoliczności sprawy Sąd doszedł do przekonania, że przepisy prawa nie wykluczają możliwości pełnienia służby w dziale ochrony przez funkcjonariuszy spoza tego działu, jednakże w okolicznościach sprawy nie zaistniały określone w prawie podstawy do skierowania powoda do pełnienia służby w dziale ochrony.

I tak, zgodnie z §3 ust.1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2016r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz.U. z 2016r., poz.1804) Ochronę jednostki organizacyjnej wykonują funkcjonariusze i pracownicy, realizując ustalony sposób ochrony, stosując przedsięwzięcia ochronne, czynności profilaktyczne oraz działania ochronne (ust.1), funkcjonariusze i pracownicy wykonują swoje obowiązki zgodnie z instrukcjami stanowiskowymi lub zakresem czynności (ust.2). Z §39 ust.1 i 2 tego rozporządzenia wynika, że Funkcjonariusze realizują ochronę jednostki organizacyjnej, pełniąc służbę na stanowiskach, przy czym stanowiska dzielą się na uzbrojone i nieuzbrojone, a w myśl §42 ust.1 rozporządzenia Za ustalenie prawidłowego sposobu ochrony oraz jego realizację w jednostce organizacyjnej odpowiada dyrektor. Dalej w §36 ust.1 przedmiotowego rozporządzenia przewidziano, że Sposoby ochrony w przypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa mogą podlegać wzmocnieniu przez wprowadzenie dodatkowych przedsięwzięć ochronnych, a w szczególności przez:

- 1) zwiększenie składu zmiany, również o funkcjonariuszy spoza działu ochrony;
- 2) wzmocnienie obsady stanowisk istniejących lub wystawienie dodatkowych;
- 3) wprowadzenie dyżurów kadry kierowniczej.

przy czym w myśl §37 ust.1 rozporządzenia Wzmocnienie sposobu ochrony, wykorzystanie funkcjonariuszy, a także środków i sprzętu zarządza :

- 1) Dyrektor Generalny – w każdej jednostce organizacyjnej;
- 2) Dyrektor Okręgowy - w podległych jednostkach organizacyjnych,
- 3) dyrektor – w podległym zakładzie;
- 4) komendant ośrodka – w podległym ośrodku,

a w myśl ust.2 tego przepisu Zarządzenie, o którym mowa w ust.1, wydaje się w formie pisemnej, bez zbędnej zwłoki.

Reasumując, z powyższych przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2016r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej wynika, że ochronę jednostki organizacyjnej realizują co do zasady funkcjonariusze działu ochrony, jednakże w przypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa, możliwe jest wprowadzenie dodatkowych przedsięwzięć ochronnych m.in. poprzez zwiększenie składu zmiany, w tym również o funkcjonariuszy spoza działu ochrony, przy czym wprowadzenie takich dodatkowych przedsięwzięć ochronnych wymaga formy zarządzenia Dyrektora Generalnego - dla wszystkich jednostek, dyrektora okręgowego - dla podległych mu jednostek lub dyrektora danego zakładu.

Odnosząc powyższe uregulowania do okoliczności sprawy wskazać należy, że wydane powodowi w dniu (...)polecenie pełnienia służby w dniu (...) w dziale ochrony nie miało podstawy prawnej ani w pisemnym zarządzeniu Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, ani w pisemnym zarządzeniu właściwego dla Zakładu Karnego w S. Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., ani w zarządzeniu Dyrektora Zakładu Karnego w S. w sprawie wprowadzenia dodatkowych przedsięwzięć ochronnych w tym zakładzie uzasadnionych względami bezpieczeństwa poprzez zwiększenie składu zmiany o funkcjonariuszy spoza działu ochrony. Dokumentami, na które powoływały się organy dyscyplinarne oraz pozwany były wytyczne Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z (...) przekazane dyrektorom podległych zakładów karnych po naradzie rocznej w dniu 18 lutego 2015r. w zakresie eliminacji nadgodzin w dziale ochrony poprzez wyznaczanie do realizacji zadań służbowych funkcjonariuszy działów administracji (...) oraz pismo Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z 6 marca 2015r. skierowane do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W., w którym Zastępca Dyrektora Generalnego w odpowiedzi na pismo Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z 27 lutego 2015r. w sprawie sposobu eliminacji występujących nadgodzin, wskazał, że nie widzi przeciwwskazań do wyznaczania funkcjonariuszy działu penitencjarnego do realizacji zadań ochronnych po uprzednim każdorazowym zapoznaniu takich funkcjonariuszy z instrukcjami szczegółowymi dla poszczególnych posterunków lub stanowisk (pismo Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z

(...) W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że przedstawiona korespondencja nie stanowi podstawy prawnej do kierowania funkcjonariuszy spoza działu ochrony (w tym z działu penitencjarnego) do pełnienia służby w dziale ochrony, gdyż zgodnie z przytoczonymi wyżej przepisami rozporządzenia, wprowadzenie takich rozwiązań wymaga pisemnego zarządzenia Dyrektora Generalnego, Dyrektora Okręgowego lub dyrektora danego zakładu karnego, a ponadto tego rodzaju decyzja wymienionych organów winna być uzasadniona względami bezpieczeństwa jednostki, a zatem takimi okolicznościami, które skutkują albo mogą skutkować stanem podwyższonego zagrożenia bezpieczeństwa w jednostce. W sprawie nie tylko brak jest zarządzenia właściwego organu, ale również nie można uznać, aby zmniejszenie liczby nadgodzin funkcjonariuszy stanowiło uzasadnioną względami bezpieczeństwa podstawę wprowadzenia dodatkowych przedsięwzięć ochronnych w rozumieniu przepisów w/w rozporządzenia z 17 października 2016r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Reasumując stwierdzić należy, że wydane powodowi jako funkcjonariuszowi działu penitencjarnego w dniu (...) polecenie pełnienia w dniu (...) służby w dziale ochrony nie miało uzasadnienia w przepisach prawa i wewnętrznych regulacjach Służby Więziennej, tj. w zarządzeniach organów Służby Więziennej. W odniesieniu do argumentu położonych powoda, w tym Dyrektora Zakładu Karnego w S., że Służba Więzienna rozkazem stoi wskazać należy, że stwierdzenie to jest prawdziwe, jednakże sformalizowany i zhierarchizowany charakter formacji jaką jest Służba Więzienna wymaga, aby wydawane przez funkcjonariuszy położonych polecenia funkcjonariuszom podwładnym miały umocowanie w przepisach prawa.

Niezależnie od powyższych okoliczności wskazać należy, że zgodnie z art.239 ust.1 ustawy o Służbie Więziennej wymierzona kara dyscyplinarna powinna być współmierna do przewinienia dyscyplinarnego i stopnia zawinienia, w szczególności powinna uwzględniać okoliczności przewinienia dyscyplinarnego, jego skutki, w tym następstwa dla służby, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na obwinionym obowiązków, pobudki działania, zachowanie obwinionego przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i po jego popełnieniu oraz dotychczasowy przebieg służby. W ocenie Sądu wskazane wcześniej względy uzasadniają stwierdzenie, że wydane powodowi polecenie nie miało podstawy w przepisach prawa. Niemniej jednak, przy przyjęciu w tym miejscu założenia, że wydane polecenie było zgodne z prawem i powód był zobowiązany powyższe polecenie wykonać, to wskazać należy, że wymierzona powodowi kara, choć najłagodniejsza z katalogu kar dyscyplinarnych, musi być uznana za niewspółmierną do stopnia zawinienia powoda, a także motywów, jakimi kierował się powód odmawiając jej wykonania, a dotyczącymi charakteru jego pracy na stanowisku młodszego psychologa w dziale penitencjarnym i wpływu pracy w charakterze strażnika na relacje między psychologiem a osadzonymi w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności. Położeni dyscyplinarni powoda w uzasadnieniu wydanych orzeczeń dyscyplinarnych akcentowali ciężące na nich obowiązki związane z zapewnieniem właściwej ochrony w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej – tu Zakładu Karnego w S.. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym jest bardzo istotną kwestią i jednym z podstawowych zadań Służby Więziennej. Zauważyć jednak należy, że zgodnie z art.2 ust.2 pkt 1 ustawy o Służbie Więziennej jako pierwsze podstawowe zadanie Służby Więziennej ustawa ta wskazuje prowadzenie oddziaływań penitencjarnych i resocjalizacyjnych wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności, przede wszystkim poprzez organizowanie pracy sprzyjającej zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, nauczania, zajęć kulturalno-oświatowych, zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych. Uszczegółowienie zasad prowadzenia wobec skazanych na karę pozbawienia wolności oddziaływań penitencjarnych zawiera rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14 sierpnia 2003r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych (t.j. Dz.U. z 2013r., poz.1067), które w § 2 ust.1 stanowi, że w zakładzie prowadzi się, w każdym systemie wykonywania kary pozbawienia wolności, oddziaływania penitencjarne zmierzające do realizacji celów wykonywania kary pozbawienia wolności, określonych w ustawie z 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny wykonawczy, przy czym zgodnie z §3 ust.2 tego rozporządzenia oddziaływania penitencjarne realizowane są w szczególności poprzez oddział penitencjarny oraz dział penitencjarny. W §1 ust.2 pkt 1 tego rozporządzenia zdefiniowano pojęcie oddziaływań penitencjarnych jako zespół stosowanych w zakładzie środków i metod zmierzających do wzbudzenia w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw. Zgodnie z §3 ust.4 rozporządzenia prowadzenie oddziaływań penitencjarnych wobec osadzonych organizuje kierownik działu penitencjarnego, a realizują je głównie wychowawcy (§3 ust.6 rozporządzenia) przy pomocy psychologów, przy czym do obowiązków psychologa należy prowadzenie badań

psychologicznych, udzielanie pomocy psychologicznej oraz obejmowanie skazanych odpowiednimi oddziaływaniami psychokorekcyjnymi lub terapeutycznymi (§3 ust.7 tego rozporządzenia). W swojej argumentacji powód wskazywał, że właściwa realizacja celów wykonywania kary pozbawienia wolności poprzez oddziaływania penitencjarne wymaga kształtowania właściwych relacji między skazanymi a osobami prowadzącymi takie oddziaływania penitencjarne, w tym między skazanym a psychologiem, a kierowanie psychologów do służby w dziale ochrony, z uwagi na charakter wykonywanych tam czynności i ich odbiór przez skazanych, zaburza takie prawidłowe relacje. Takie twierdzenia powoda spotykały się z negacją ze strony pozwanego, który w twierdzeniach powoda oraz zeznaniach przesłuchanych w sprawie wychowawców i psychologów - którzy w złożonych zeznaniach w oparciu o własne doświadczenia potwierdzili, że pełnienie przez nich służby w dziale ochrony negatywnie wpływa na ich pracę w ramach ich podstawowych obowiązków w dziale penitencjarnym – upatrywał próby uzyskania przez tę grupę funkcjonariuszy korzyści dla siebie podnosząc przy tym, że w złożonych zeznaniach funkcjonariusze działu penitencjarnego dowodzili, iż stanowią swoistą „elitę” Służby Więziennej, a powód swoją rolę jako psychologa widzi niemal jako rolę „powiernika” czy „spowiednika” (...) W ocenie Sądu takie twierdzenia pozwanego są nieuzasadnione. W pierwszej kolejności wskazać należy, że zeznania świadków w osobach wychowawców i psychologów działu penitencjarnego - P. K., K. Ł., M. G., P. W., A. C. w zakresie, w jakim wskazywali jaki wpływ na ich pracę ma pełnienie służby w dziale ochrony są spójne i logiczne, a ocenione zgodnie z zasadami logiki i doświadczeniem życiowym muszą być uznane za wiarygodne. Ponadto zauważyć trzeba, że o kształtowaniu wzajemnym właściwych relacji pomiędzy skazanymi oraz pomiędzy skazanymi a osobami prowadzącymi oddziaływania penitencjarne w sposób zapewniający bezpieczeństwo i efektywność prowadzenia takich oddziaływań penitencjarnych stanowi wprost §5 ust.1 w/w rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 sierpnia 2003r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, przy czym nie może być wątpliwości, że nie chodzi tutaj o bliskie relacje osobiste między w/w grupami osób i nie na takie relacje wskazywał powód. Podkreślić ponadto należy, że funkcjonariusze działu penitencjarnego nie stanowią grupy uprzywilejowanej wśród funkcjonariuszy Służby Więziennej, ale nie można nie zauważyć, że ciążący na tych funkcjonariuszach obowiązek prowadzenia oddziaływań penitencjarnych powoduje, że ich kontakty z osadzonymi mają inny charakter i częstotliwość niż kontakty funkcjonariuszy innych działów np. działu ewidencji, czy działu kwatermistrzowskiego, a tym samym odbywanie służby przez funkcjonariuszy działu penitencjarnego w dziale ochrony może mieć negatywny wpływ na właściwą realizację oddziaływań penitencjarnych, który to czynnik nie występuje w przypadku funkcjonariuszy innych działów pełniących służbę w dziale ochrony. Pozwany, jak wynika z przytoczonej argumentacji, okoliczności tych nie uwzględnił wymierzając powodowi karę nagany. Tymczasem motyw, na które wskazywał ubezpieczony zasługują na uwzględnienie.

Mając na uwadze całokształt przytoczonych wyżej okoliczności Sąd na podstawie art.263 ustawy z ustawy z 9 kwietnia 2010r. o Służbie Więziennej uchylił orzeczoną wobec powoda karę dyscyplinarną.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie w wyniku sprawy na podstawie art.98§1 i 3 kpc w związku z art.99 kpc. Zasądzona od pozwanego na rzecz powoda kwota (...) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalona została w oparciu o §9 ust.1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców (Dz.U. z 2018r., poz.265) jako opłata obowiązująca w sprawie o zbliżonym charakterze do niniejszej sprawy, przy czym z uwagi na charakter sprawy, obszerny materiał dowodowy i nakład pracy pełnomocnika powoda Sąd uwzględnił wniosek tego pełnomocnika i zasądził na rzecz powoda podwójną stawkę minimalną przewidzianą w w/w regulacji rozporządzenia (120 x 2).